

“တကတီးဖျဉ်သ့တဖၣ် လၢတၢ်တစံးကတိၤဝဲ (‘Unspoken Words’) ” မ့ၢ်ဝဲ Clarkston HS ပုၤကိၣ်ဖိ အလံာ်လၢဘၣ်တၢ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤအီၤ အဆိကတၢ် တဘျီန့ၣ်လီၤ. အဲၤအံၤတၢ်ဒီးန့ၢ်အီၤသ့ဝဲ Amazon န့ၣ်လီၤ.

ဖဲအပူၤကိၣ်ဖိန့ၣ်အတီၢ်ပူၤ Clarkston တီၤထီၣ်ကိၣ် ဖဲန့ၣ်ယၢၣ်တီၤထီၣ်ကိၣ်ဖိ Kira Farris ဘၣ်လဲၤခိဖျိဝဲ တၢ်အိၣ်သးကီၤခဲလၢအဘၣ်ထွဲဒီး ပိာ်ခါဖိတၢ်အိၣ်သးအခါ အဝဲဆၢတဲာ်ဝဲလၢ ကကွဲးဝဲထီၣ်တဖၣ် နီၤသီးကမၤလီၤမၤကွဲးဝဲ အတၢ်သးထီၣ်ဒီးသးအတၢ်တူၢ်ဘၣ်သ့တဖၣ် န့ၣ်လီၤ.

“တကတီးဖျဉ်သ့တဖၣ်လၢတၢ်တစံးကတိၤဝဲ (The Unspoken Words) မ့ၢ်ဝဲထီၣ်ဖိတဘျီလၢအအိၣ်ဝဲ ၁၀၁ ကဘျီဒီး အဆၢဒိၣ် ဃီးခါ လၢအယုထၢ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ယးဒီး သးအတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်. တၢ်ဖံးတၢ်မၤ. ဒီး တၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါလီၤသးတဖၣ် န့ၣ်လီၤ. လံာ်တဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤအီၤ ဖဲ လါဒိၣ်ဖဲဘၣ် ၂၆ သီ, ၂၀၂၃ န့ၣ်လီၤ.

Kiraစံးဝဲ, “ထီၣ်သ့တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်တဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်သး ဖဲယသးစၢ်ဒီးအခါ ဒီး ဖဲယအိၣ်ဖဲတၢ်မၤလၢဂံၢ်လၢာ်ဘၣ်အိၣ်သး အဆၢကတီၢ်ဒီးပျဲပိာ်ခါဖိန့ၣ်ထီၣ် ထုးထီၣ်ကွဲးယၢလၢတၢ်လၢအမ့ၢ်ဝဲယၢ, ဖဲယထုးဖးယသးဒီး တၢ်အိၣ်ထွဲမၤစၢၤသ့တဖၣ် လၢအဆိၣ်ထွဲ မၤစၢၤယၢ န့ၣ်လီၤ.” “တၢ်အဂ့ၢ်တခါမ့ၢ်ဝဲ ယသ့ၣ်ညါတၢ်ကဲထီၣ်အသးသ့တဖၣ်အံၤ ဒီးထုးကွဲးယသးသ့ဝဲအယိန့ၣ်လီၤ. ယုာ်ဒီး ယမိာ်, ယဖံ, ယဟံၣ်ဖိယိဖိဒီးတံၤသကိးဖိတဖၣ် အတၢ်မၤစၢၤယၢအယိ ယမၤကျါက့ၤယသးသ့လၢတၢ်သ့တဖၣ်အံၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.”

ဖဲလၢဖျဉ်တြုၤအါရံၣ် ၂၉ သီန့ၣ် Clarkston High မၤန့ၢ်ဝဲ တၢ်ဆဲးစုမုၢ်ကျါဒီးထံၣ်လိာ်ဒီးတဲာ်ကိးဝဲမုးလၢလံာ်အဂီၢ် ဖဲကိၣ်တၢ်ရၤလီၤ တၢ်ကစီၣ်သန့ နီၤသီး ကမၤလၢကပိာ်ဝဲ Kira အတၢ်ဖျိးစိန့ၣ်လီၤ. အဝဲဟ့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲ တၢ်သံကွၢ်စံးဆၢ (Q&A) အဆၢကတီၢ်ဘၣ်ယးဒီး အလံာ် ဒီးနီၤလီၤဝဲအတၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဂဲၤ ဒီးအတၢ်လဲၤခိဖျိဒ်အမ့ၢ် ပုၤကွဲးလံာ်ဖိအသီတဂၤအသိးန့ၣ်လီၤ. အဝဲဆဲးလီၤစ့ၢ်ကိးအမံၤလၢ လံာ်လၢတၢ်စဲကျဲးအီၤသ့တဖၣ်အဖိခိၣ်လၢ ပုၤကိၣ်ဖိတဖၣ်, ကိၣ်သရၣ်သ့တဖၣ်, ဒီး ပုၤမၤတၢ်ဖိသ့တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. Kira ဟံၣ်ဖျါ ထီၣ်ဝဲ အတၢ်သ့ၣ်ပိာ်သးဝဲ ဒီးအတၢ်သ့ၣ်ကနိးသးကနိးသ့တဖၣ် လၢအဘၣ်ထွဲဒီး အကဲထီၣ်ဝဲပုၤကွဲးလံာ်ဖိတဂၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

Kira စံးဝဲ, “ဖဲအိၣ်ထံးန့ၣ် ယတအိၣ်ဒီးတၢ်ဟံလီၤသးလၢ ယကထုးထီၣ်ရၤလီၤအီၤအဂီၢ်ဘၣ်. အနီၢ်နီၢ်န့ၣ် ယကွဲးလံာ်အံၤ နီၤသီး ကထံၣ်ဘၣ်ဝဲယတၢ်ဆိကမိၣ်လၢ စးခါအဖိခိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီး ယလိာ်ဘၣ်လၢ ယတၢ်အိၣ်မုအတၢ်လဲၤခိဖျိဝဲအံၤန့ၣ် ကအိၣ်တ့ၢ်ဝဲ အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.” “ဖဲယထုးထီၣ်ရၤလီၤယလံာ်အံၤ ယဆိကမိၣ်လၢဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် ယတၢ်လဲၤခိဖျိအံၤကမၤစၢၤပုၤအဂၤတဂၤန့ၣ်လီၤ.”

Kira အတၢ်ကွဲးလံာ်ယံာ်ဝဲလံာ်သးန့ၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤ. ဒီးအဝဲအတၢ်ကွဲး တကတီးဖျဉ်သ့တဖၣ်လၢတၢ်တစံးကတိၤဝဲ (The Unspoken Words) န့ၣ် ယံာ်ဝဲတန့ၣ်ယၣ်ယၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲထုးထီၣ်ရၤလီၤဝဲအလံာ်အံၤခိဖျိ Amazon KDP လၢအမ့ၢ်ဝဲ တၢ်လီၤလၢတၢ်ထုးထီၣ်ရၤ လီၤလံာ်အလီၢ် လၢတအိၣ်ဒီး တၢ်လၢာ်အပူၤကလံာ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တယံာ်ဘၣ်အပူၤအံၤ အဝဲဆါဝဲလံာ်န့ၢ် ၃၂ ဘၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤ.

အဝဲစံးဝဲ, “မ့ၢ်တၢ်လၢအမ့ၢ်ယသးဒိၣ်မး လၢပုၤသ့တဖၣ်ဖးဝဲယလံာ်အယိန့ၣ်လီၤ. အဝဲအံၤမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါယၢလၢ တၢ်သ့ၣ်ညါ န့ၢ်ဟူယတၢ်လဲၤခိဖျိသ့တဖၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.” “ယအိၣ်ဒီးစံးဘျးဘၣ်ယကိၣ် လီၤဆိဒ်တၢ် Ms. Harden ခိဖျိယတဟံလီၤယသးလၢ ယတဟ့ၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါဘၣ် ယကိၣ်ဘၣ်ယးယလံာ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၢဖဲ Ms. Harden သ့ၣ်ညါဝဲဘၣ်ယးဒီး ယတၢ်ကွဲးအံၤဒီး အဝဲဒုးစံးဝဲလၢ ပကဘၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်ဆဲးလီၤမံၤလၢလံာ်အဂီၢ်အယိ တၢ်သ့တဖၣ်အံၤကဲထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.”

Tracie Harden လၢအမ့ၢ် တၢ်ကစီၣ်ပုၤစဲၣ်နီၤ ဖဲ Clarkston တီၤထီၣ်ကိၣ် လံာ်ရိအးဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲ ပုၤကွဲးတၢ်တဂၤ, ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ အတၢ်သးခုလၢ Kira အတၢ်ဖျိးစိဒီးအဲၣ်ဒီးမၤလၢကပိာ်အီၤန့ၣ်လီၤ.

Ms. Harden စံးဝဲ, “အဝဲမ့ၢ်ပုၤဆိၣ်လီၤအသး ဘၣ်ဆၢအဝဲအံၤမ့ၢ်တၢ်ဖးဒိၣ်တခါန့ၣ်လီၤ.” “အဝဲထုးထီၣ်လံာ်လၢအကစၢ်ဒုးဝဲ, အဝဲ မၤဝဲဒုးဒီးအိၣ်ဒီးသးသဟီၣ်ဂံၢ်ဘၣ်လၢပုၤ လၢကကွဲးလီၤဝဲအတၢ်ကတီးဖျဉ်သ့တဖၣ်လၢစးခါလီၤ ဒီးနီၤဟ့ၣ်လီၤဝဲဆူ ပုၤကိးဂၤဒီး အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.”

Kira ဟံၣ်လီၤစ့ၢ်ကိးအသးလၢ ခါဆူညါန့ၣ်အဝဲကကွဲးအါထီၣ်ဝဲလံာ်သ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဲၤအံၤအဝဲကကွဲးစးဝဲ လၢအတၢ်မၤလိအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. အဝဲကလဲၤထီၣ်ဝဲ Savannah State University နီၤသီးကမၤလီၤဝဲ တၢ်မုးတၢ်ရၢဂီၢ်ဝိပိညါစဲအ့ၣ် (forensic science) န့ၣ်လီၤ. အဝဲဟံလီၤအသးလၢကကဲထီၣ်ဘၣ်ဝဲ ပုၤဒီးတၢ်ဂီၤဘၣ်ယးဒီး တၢ်မုးတၢ်ရၢသ့တဖၣ်လီၤ. Kira စံးဝဲ အလံာ်အတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဟ့ၣ်ဆူခိဖျိတၢ်မၤလိလုာ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်လီၤ.

Kira စံးဝဲ, “ယမုာ်လၢပုၤကိးဂး: ကသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ် လၢကသ့ၣ်ညါအဲသ့ၣ်အလုၢ်အပူၤလီၤ.”“တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်လၢ ပုၤတဂၤအလုၢ်အပူၤ
န့ၣ် တၢ်တကြးထီၣ်ဒူးအီၤလၢ ပုၤအဂၤတဂၤလၢလၢ လၢတမ့ၢ် အဲသ့ၣ်အနီၣ်ကစၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.”

လၢကကွၢ်တၢ်ဂီၤတဖၣ်လၢ တၢ်ဆဲးလီၤမံၤလၢလံာ်အဂီၢ် စံာ်လီၤ [ဖဲအံၤ](#).